

ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи та інформатизації
Володимир ГАЛИК

15 листопада 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
**Ранньомодерне чернечтво Правобережної України:
просопографічні студії**

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Спеціальність 032 Історія та археологія

Освітньо-наукова програма Історія та археологія

Статус дисципліни вибіркова

Факультет історії, педагогіки та психології

Кафедра історії України та правознавства

Мова навчання українська

Дані про вивчення дисципліни

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
			Кредити ЕКТС	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	2	3	120 / 4	50	30	–	20	–	70	–	+	–
Заочна	2	3	120 / 4	13	8	–	5	–	107	–	+	–

Робоча програма складена на основі освітньо-наукової програми та навчального плану підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (40 кредитів СКТС)

Розробник:

Ст. Ю. Юрій СТЕЦИК, доктор історичних наук, професор

Погоджено гарантом освітньо-наукової програми

Олег ПЕТРЕЧКО, доктор історичних наук, професор

Схвалено на засіданні кафедри історії України та правознавства

Протокол № 9 від 4 жовтня 2023 р.

Завідувач кафедри В. Ільницький Василь ІЛЬНИЦЬКИЙ

Схвалено на засіданні науково-методичної ради факультету історії, педагогіки та психології

Протокол № 10 від 31 жовтня 2023 р.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради університету

Протокол № 9 від 14 листопада 2023 р.

1. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни – ознайомити аспірантів із особливостями проведення наукових просопографічних досліджень наприкладі ранньомодерного чернецтва Правобережної України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен володіти такими програмними компетентностями:

а) загальні компетентності:

- здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері просопографічних досліджень, аналізувати їх у конкретно-предметному та загальнонауковому контекстах;
- здатність проводити просопографічне наукове дослідження та здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність на основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних знань;
- здатність використовувати понятійно-категоріальний апарат історичної просопографії;
- здатність формувати оригінальні ідеї, застосовувати їх для вирішення теоретичних та практичних наукових завдань, дотримуючись принципу об'єктивності.

б) фахові компетентності спеціальності:

- здатність розуміти системність, динамічність, взаємозв'язок, детермінованість і цілісність історичних явищ, здійснювати різні види історико-дослідницького аналізу (історико-логічний, компаративний, ретроспективний);
- здатність визначати мету, завдання, стратегію просопографічного дослідження, висувати гіпотези; аналізувати й узагальнювати отримані в результаті наукового дослідження експериментальні дані, робити обґрунтовані узагальнення і висновки та оформляти їх у вигляді звіту, тез, наукових статей;
- здатність опрацьовувати джерельну базу пропографічного дослідження, знаходити, відбирати, контекстуалізувати та інтерпретувати значні масиви архівного та документального матеріалу, проводити дослідницьку діяльність з урахуванням досягнень сучасної просопографії;
- здатність виявляти закономірності та причинно-наслідкові зв'язки історичних явищ і подій у просопографічних дослідженнях, виявляти передумови їх розвитку;
- здатність організовувати та реалізувати науково-дослідну роботу у галузі історичної просопографії.

Програмні результати навчання:

- знання специфіки просопографічних досліджень та введення до наукового обігу нових документальних матеріалів;
- уміння планувати та виконувати власне просопографічне дослідження, що вирізняється науковою новизною, має теоретичну цінність та практичне значення, базується на критичній роботі з документами та аналізі історіографії проблеми;
- вміння аналізувати стан пропографічного дослідження чернецтва, ступінь вивченості окремих аспектів теми, основні напрямки, здобутки історіографії, основні проблемні і дискусійні питання щодо інституційного розвитку чернечих організацій та духовної формації монашества.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вивчається після засвоєння навчальних дисциплін “Історія України”, “Історія слов'янських народів”.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Під час вивчення навчальної дисципліни аспірант зможе здобути:

- детальні знання та розуміння особливостей і досягнень сучасної української та зарубіжної церковної історіографії із проблем дослідження чернецтва;
- вміння аналізувати стан дослідження чернецтва, ступінь вивченості окремих аспектів теми, основні напрямки, здобутки історіографії, основні проблемні і дискусійні питання щодо інституційного розвитку чернечих організацій та духовної формації монашества;
- вміння аналізувати, критично оцінювати та інтерпретувати історичні, політичні, культурні події, явища, процеси, тенденції та закономірності, роль особистості монаха у розвитку ранньомодерної духовної культури Правобережної України;
- вміння аналізувати та критично оцінювати історичні джерела та наукову літературу, інтерпретувати та використовувати отриману інформацію;
- здатність використовувати церковну термінологію в усній та письмовій формах;
- навички сучасної наукової методології, принципи та методи наукових досліджень.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання здійснюється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

90-100 (А) – "зараховано" аспірант отримує за виконання повного обсягу програми курсу та індивідуального завдання. Аспірант володіє детальними знаннями та розумінням особливостей і досягнень сучасної української та зарубіжної церковної історіографії із проблем дослідження ранньомодерного чернецтва. Володіє вміннями аналізувати стан просопографічного дослідження монашества, ступінь вивченості окремих аспектів теми, основні напрямки, здобутки історіографії, основні проблемні і дискусійні питання щодо інституційного розвитку чернечих організацій та духовної формації монашества, критично оцінювати та інтерпретувати історичні, політичні, культурні події, явища, процеси, тенденції та закономірності, роль особистості монаха у розвитку ранньомодерної духовної культури Правобережної України, критично оцінювати історичні джерела та наукову літературу, інтерпретувати та використовувати отриману інформацію. Аспірант показав здатність до використання церковної термінології. При виконанні індивідуального завдання аспірант послуговується сучасною науковою методологією, принципами та методами наукового дослідження.

82–89 (В) – "зараховано" аспірант отримує за виконання повного обсягу програми курсу та індивідуального завдання. Аспірант володіє детальними знаннями та розумінням особливостей і досягнень сучасної української та зарубіжної церковної історіографії із проблем дослідження ранньомодерного чернецтва. Володіє вміннями аналізувати стан дослідження монашества, ступінь вивченості окремих аспектів теми, основні напрямки, здобутки історіографії, основні проблемні і дискусійні питання щодо інституційного розвитку та духовної формації чернецтва, критично оцінювати та інтерпретувати історичні, політичні, культурні події, явища, процеси, тенденції та закономірності, роль особистості монаха у розвитку ранньомодерної духовної культури Правобережної України, критично оцінювати історичні джерела та наукову літературу, інтерпретувати та використовувати отриману інформацію. Із певними труднощами послуговується церковною термінологією. При виконанні індивідуального завдання аспірант послуговується сучасною науковою методологією, принципами та методами наукового дослідження.

75-81 (C) – *"зараховано"* аспірант отримує за виконання повного обсягу програми курсу та індивідуального завдання. Аспірант володіє детальними знаннями та розумінням особливостей і досягнень тільки сучасної української церковної історіографії із проблем дослідження ранньомодерного чернецтва, а не орієнтується у здобутках зарубіжної історичної науки. Володіє вміннями аналізувати стан просопографічних досліджень чернецтва, ступінь вивченості окремих аспектів теми, основні напрямки, здобутки історіографії, основні проблемні і дискусійні питання щодо інституційного розвитку чернечих організацій та духовної формації монашества. Не вміє критично оцінювати та інтерпретувати історичні, політичні, культурні події, явища, процеси, тенденції та закономірності, роль особистості монаха у розвитку ранньомодерної духовної культури Правобережної України, критично оцінювати історичні джерела та наукову літературу, інтерпретувати та використовувати отриману інформацію. Не знає всієї церковної термінології. При виконанні індивідуального завдання аспірант послуговується сучасною науковою методологією, принципами та методами наукового дослідження.

67-74 (D) – *"зараховано"* аспірант отримує за виконання повного обсягу програми курсу та індивідуального завдання. Аспірант володіє загальними знаннями та розумінням особливостей і досягнень тільки сучасної української церковної історіографії із проблем дослідження ранньомодерного чернецтва, а не орієнтується у здобутках зарубіжної історичної науки. Володіє вміннями аналізувати стан просопографічного дослідження чернецтва, ступінь вивченості окремих аспектів теми, основні напрямки, здобутки історіографії, основні проблемні і дискусійні питання щодо інституційного розвитку чернечих організацій та духовної формації монашества. Не вміє критично оцінювати та інтерпретувати історичні, політичні, культурні події, явища, процеси, тенденції та закономірності, роль особистості монаха у розвитку ранньомодерної духовної культури Правобережної України, критично оцінювати історичні джерела та наукову літературу, інтерпретувати та використовувати отриману інформацію. Не послуговується церковною термінологією. При виконанні індивідуального завдання аспірант не володіє сучасною науковою методологією, принципами та методами наукового дослідження. Допускає неточності у визначенні понять, помиляється при виконанні індивідуального завдання.

60-66 (E) – *"зараховано"* аспірант отримує за виконання часткового обсягу програми курсу та індивідуального завдання. Аспірант володіє загальними знаннями та розумінням особливостей і досягнень тільки сучасної української церковної історіографії із проблем дослідження ранньомодерного чернецтва, а не орієнтується у здобутках зарубіжної історичної науки. Не достатньо володіє вміннями аналізувати стан просопографічного дослідження чернецтва, ступінь вивченості окремих аспектів теми, основні напрямки, здобутки історіографії, основні проблемні і дискусійні питання щодо інституційного розвитку чернечих організацій та духовної формації монашества. Не вміє критично оцінювати та інтерпретувати історичні, політичні, культурні події, явища, процеси, тенденції та закономірності, роль особистості монаха у розвитку ранньомодерної духовної культури Правобережної України, критично оцінювати історичні джерела та наукову літературу, інтерпретувати та використовувати отриману інформацію. Не розуміє церковної термінології. При виконанні індивідуального завдання аспірант не послуговується сучасною науковою методологією, принципами та методами наукового дослідження. Допускає значні помилки при виконанні індивідуального завдання.

35-59 (FX) – *"незараховано"* аспірант отримує за виконання часткового обсягу програми курсу та індивідуального завдання. Аспірант володіє фрагментарними знаннями та розумінням особливостей і досягнень тільки сучасної української церковної історіографії із проблем дослідження ранньомодерного чернецтва, а не орієнтується у здобутках зарубіжної історичної науки. Не володіє вміннями аналізувати стан просопографічного

дослідження чернецтва, ступінь вивченості окремих аспектів теми, основні напрямки, здобутки історіографії, основні проблемні і дискусійні питання щодо інституційного розвитку чернечих організацій та духовної формації монашества. Не вміє критично оцінювати та інтерпретувати історичні, політичні, культурні події, явища, процеси, тенденції та закономірності, роль особистості монаха у розвитку ранньомодерної духовної культури Правобережної України, критично оцінювати історичні джерела та наукову літературу, інтерпретувати та використовувати отриману інформацію. Не розуміє церковної термінології. При виконанні індивідуального завдання аспірант не використав жодної наукової методології, принципів та методів наукового дослідження, обмежився описовим викладом фактологічного матеріалу. Допускає значні помилки при виконанні індивідуального завдання.

0-34 (F) – "незараховано" аспірант отримує за виконання не повного обсягу програми курсу та індивідуального завдання. Аспірант володіє епізодичними знаннями та розумінням особливостей і досягнень тільки сучасної української церковної історіографії із проблем дослідження ранньомодерного чернецтва, а не знає здобутків зарубіжної історичної науки. Не володіє вміннями аналізувати стан просопографічного дослідження чернецтва, ступінь вивченості окремих аспектів теми, основні напрямки, здобутки історіографії, основні проблемні і дискусійні питання щодо інституційного розвитку чернечих організацій та духовної формації монашества. Не вміє критично оцінювати та інтерпретувати історичні, політичні, культурні події, явища, процеси, тенденції та закономірності, роль особистості монаха у розвитку ранньомодерної духовної культури Правобережної України, не вміє критично оцінювати історичні джерела та наукову літературу, інтерпретувати та використовувати отриману інформацію. Не розуміє церковної термінології. При виконанні індивідуального завдання аспірант не використав жодної наукової методології, принципів та методів наукового дослідження, обмежився описовим викладом фактологічного матеріалу із використанням тільки одного джерела інформації. Допустив значні помилки при виконанні індивідуального завдання, або ж зовсім його не виконав.

Оцінювання досягнутих успіхів за семестр проводиться в системі оцінювання університету, після чого переводиться в національну шкалу оцінювання та шкалу ECTS.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні засоби діагностики результатів навчання: виступи на семінарських заняттях, індивідуальне завдання, співбесіда з лектором. Поточний контроль здійснюється на семінарських заняттях. За змістом він включає перевірку розуміння та запам'ятовування аспірантом навчального матеріалу, який охоплює теми лекційних та семінарських занять, умінь самостійно опрацьовувати навчально-методичну і наукову літературу, здатність осмислити зміст теми, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал, а також завдань самостійної роботи (індивідуальне завдання). Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку (співбесіда з лектором).

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ. Церковна історіографія.

Предмет, завдання, мета, географічні межі, хронологічні рамки та періодизація навчального курсу. Огляд церковної історіографії. Створення монахами-письменниками рукописних нарисів історії як окремих обителів, так і життєписів чернецтва (друга половина XVIII – перша половина XIX ст.). Внесок краєзнавчих досліджень у вивчення історії локальних чернечих осередків (друга половина XIX ст.). Оцінка діяльності Василянського

Чину в російській православній та польській католицькій церковній історіографії. Активізація українських церковних студій у міжвоєнний період у Галичині: створення періодичних наукових часописів з історії церкви, відкриття музеїв. Збереження національних концепцій у вивченні історії Української Церкви серед діаспорних наукових осередків (Рим, Мюнхен, Париж, Нью-Йорк, Торонто). Відродження церковних студій у незалежній українській історіографії. Дослідження ранньомодерного чернецтва у сучасній церковній історіографії.

Джерельна база просопографічних досліджень ранньомодерного чернецтва.

Класифікація джерел до вивчення чернецтва: нормативно-регламентаційні, актові, епістолярні, наративні, загальні (навчальна, проповідницька, богослужбова література, монастирські пом'яники) та спеціальні (історичні довідки про монастирі та їх насельників, біографічні довідки про монахів, друковані та рукописні каталоги монастирів і чернецтва, некрологи, описи монастирських бібліотек та архіву, книги реєстрації кандидатів до новіціатів, Монастирські хроніки. Монастирські устави. Візитаційна документація монастирів. Актові джерела до вивчення діяльності чернецтва. Судові акти світських та церковних інституцій. Світське законодавство щодо регламентації діяльності монашества.

Методологія просопографічних досліджень.

Історія формування просопографії як наукового напрямку дослідження. Теоретичні підвалини просопографії. «Нова сімейна історія» школи «Анналів». «Відновлення історії родини» Л. Анрі. «Колективні біографії» Т. Маурера. Сучасні напрями розвитку просопографії: дослідження соціальних, професійних, етнонаціональних груп (Life History); родинна історія (Family History). Російська просопографія другої половини XIX – початку XX ст. Просопографічні дослідження радянської історіографії. Сучасна російська просопографія. Внесок українських дослідників у розвиток просопографії.

Різні методичні підходи до просопографічних досліджень: як спеціальна історична дисципліна; як метод реконструкції життєвих шляхів цілих суспільних груп, створення колективних біографій. Просопографічні методології М. Нечаєвої, В. Бобрика, Д. Вереди, Б. Лоренс, Д. Лесейчикова, М. Яременка, О. Духа, С. Горіна, Ю. Стеценка.

Методологічні концепти просопографічних студій: модернізація («процес цивілізування», латинізації, озахіднення) василіанського чернецтва, конфесіоналізація, чернеча культура, монастирський простір, провадження соціального дисциплінування, «унійний тріумфалізм», «пережите християнство», локальна історія, історія повсякдення.

Монастирське законодавство.

Папські булли та декрети Конгрегації Поширення Віри. Монастирський устав. Конституції генеральних капітул. Постанови провінційних капітул. Розпорядження провінційних консулт і протоігуменів. Настанови домових капітул і управ.

Світське законодавство із регулювання релігійних відносин.

Королівські та сеймові привілеї. Магнатські та шляхетські фундаційні акти. Цісарські патенти. Вплив релігійних реформ російських та австрійських імператорів щодо регулювання чисельності монастирів та чернецтва.

Інституційний розвиток Святопокровської провінції ЧСВВ (1700 – 1839 рр.).

Перехід до унії Перемишльської, Львівської та Луцької єпархій разом з місцевими монастирями. Регіональні проекти ієрархів Перемишльської та Львівської єпархій щодо реорганізації системи управління монастирями у зв'язку із приєднанням до Київської унійної митрополії: «Правила духовного правління» (Перемишль, 1693 р.), «Артикули або устава чернечого Чину» (Унів, 1711 р.). Невдачі у їх реалізації. Збереження юрисдикції єпископів над монастирями. Намагання створити дуалістичну систему управління

(єпископ – протоігумен єпархії). Непорозуміння та протистояння між владиками та василіанським чернецтвом.

Постанови Замоїського собору 1720 р. щодо укладу чернечого життя та програми їх реалізації. Необхідність в об'єднанні монастирів новоприєднаних єпархій Унійної Церкви в одне згромадження із протоархимандритом. Затвердження постанов папою римським. Клопотання про створення двох (руської і литовської) самостійних провінцій із власною системою управління. Чернечий собор у Дубні (1727 р.). Намагання єпископів зберегти юрисдикцію над монастирями. Дискусії за приналежність волинських монастирів між руськими та литовськими василіанами.

Ухвала Львівської генеральної капітули 1739 р. про утворення нової адміністративної одиниці – провінції руського чернецтва (Святопокровської). Територіальні межі Святопокровської провінції. Цілковита незалежність руської провінції (1739 – 1743 рр.) із власними інститутами управління. Прийняття руськими василіанами від литовського чернецтва правил укладу аскетичного життя, системи управління, Конституцій.

Інтеграційні процеси (1740 – 1743 рр.) спрямовані на об'єднання двох самостійних василіанських згромаджень (литовського і руського) в один Чин Святого Василя Великого. Об'єднання унійних монастирів Речі Посполитої. Дубнівська генеральна капітула 1743 р. та прийняття «Загальних Конституцій Чину». Рівні управління Чином: генеральний (протоархимандрит, генеральна управа та капітула), провінційний (протоігумен, провінційна управа та капітула).

Реформування монастирів 1744 – 1772 рр.: покращення матеріального забезпечення, розвиток монастирського господарства, пошук щедрих фундацій, об'єднання дрібних та великих монастирів, регулювання чисельності насельників, зміна статусу обителів (монастир – резиденція – місійна станиця – фільварок).

Реорганізація адміністративно-територіального устрою та юрисдикції василіанського чернецтва 1772 – 1795 рр. Вплив трьох поділів Речі Посполитої на утворення нових адміністративних одиниць Василіанського Чину: литовська, руська, галицька, білоруська чернечі провінції. Ухвали Тороканської генеральної капітули 1780 р. про розподіл монастирів між новими провінціями. Церковні реформи австрійських імператорів щодо скорочення чисельності монастирів та чернецтва у Галичині. Повернення василіанських монастирів у юрисдикцію місцевих єпископів: 1783 р. – галицька провінція, 1793 р. – польська провінція. 1839 р. ліквідація Святопокровської провінції.

Духовна формація чернецтва.

Відречення від світського життя. Фактори, що впливали на вибір аскетичного життя: родинна християнська традиція, локальна релігійна культура, духовне зростання, можливість здобуття духовної освіти, суспільний престиж, кар'єрне зростання, Духовна школа новіціату. Вимоги до кандидатів у чернецтво. Віковий ценз новиків. Обов'язки та статус новиків. Складення чернечих обітів (чистоти, убогості, послуху). Духовні свячення (піддиякон, диякон, ієрей, єпископ). Класифікація чернечих ступенів (кандидат, послушник, новик, брат (лаїк, клірик), отець). Духовні практики монахів (медитації, реколекції, церковне правило).

Інтелектуальний вишкіл монашества.

Освіта здобута кандидатами до вступу в чернецтво. Отримання літургійної грамотності у школі новіціату. Освіті студії чернецтва: риторика, філософія, теологія. Навчання у папських колегумах для богопосвячених осіб. Здобуття наукових ступенів у папських університетах. Рівень грамотності. Мовна полікультурність василіанського чернецтва.

Повсякденне життя чернецтва.

Типологізація монастирських уставів. Монастирське управління. Приписи канонів про монашество. Особливості в одязі та харчуванні чернецтва. Регламентація щоденного життя монашества. Монастирські обов'язки та уряди: адміністративні, господарські, освітні, церковні. Правила та правильник ЧСВВ. Моральний стан чернецтва. Дисциплінарні справи. Чернечі епітимії. Типологізація монастирських епітимій. Мобільність чернецтва.

Просопографічні характеристики монастирських спільнот.

Житло і побут монахів Городенківського монастиря (1765 р.). Монастирська спільнота Гошівської обителі (1773 – 1779 рр.). Ченці Дережицького монастиря (1773 – 1774 рр.). Монахи Добромильського монастиря (1783 р.). Насельники Дрогобицького монастиря (1783 р.). Монастирська спільнота Лаврівської обителі (1783 р.). Чернецтво Лішнянського монастиря (1740 р.). Насельники Луцького братського монастиря (1775 – 1776 рр.). Чернецтво Святоспаського монастиря (1783 р.). Просторова організація аскетичного життя спільноти Улашківської обителі (1763 р.). Іноки Уманського монастиря (1773 – 1774 рр.). Насельники Щеплотської обителі (1747 р.).

Просопографічні характеристики монастирських урядників.

Біографічні відомості про урядників Василянського Чину: протоархимандритів, протоігуменів, консулторів, настоятелів, вікаріїв, прокураторів. Територіальне та соціальне походження. Вікові та фізичні характеристики. Освітній та інтелектуальний рівень. Етапи духовної та інтелектуальної формації. Колективний портрет василянського урядника Святопокровської провінції другої половини XVIII ст.

Просопографічні характеристики визначних діячів Василянського Чину (друга половина XVIII ст.).

Науковий профіль чернецтва. Життєвий шлях до педагогічної праці (монахи-педагоги). Мистецькі вподобання іноків (малярі, архітектори, скульптори). Майстри духовного слова (місіонери, письменники, поети, укладачі богослужбової та духовної літератури, філософи, богослови, історики, полемісти, правники, скорописці та друкарі). Музична спадщина монашества (написання релігійних пісень, ірмолів, особливості монастирського співу).

Перелік практичних занять

1. Церковна просопографія.
- 2-3. Просопографічні джерела до вивчення чернецтва.
- 4-5. Методологічні підходи до просопографічних студій.
6. Вплив законодавства на розвиток чернецтва.
7. Формування чернечих адміністративно-територіальних одиниць.
8. Просопографічні характеристики монастирських спільнот.
9. Просопографічні характеристики монастирських урядників.
10. Просопографічні характеристики визначних діячів Василянського Чину (друга половина XVIII ст.).

Тематика індивідуальних завдань

Індивідуальні завдання з навчального предмету полягають у підготовці просопографічного дослідження чернецтва. Обсяг дослідження 25 аркушів А.4. Кількість балів, що виставляється за індивідуальне завдання, враховує ступінь розкриття теми, використання достатньої кількості джерел та літератури з теми (не менше десяти позицій), наявність наукових посилань, дотримання вимог до оформлення (структура індивідуального завдання обов'язково включає: вступ; основні питання (просопографічна

довідка про монастирську спільноту, характеристика просопографічного джерела, огляд просопографічної праці, просопографічний портрет ченця); висновки; список використаних джерел та літератури).

Індивідуальне завдання передбачає виконання самостійного просопографічного дослідження однієї із монастирських спільнот Правобережної України (XVIII ст.) і повинно складатися із чотирьох питань, а саме:

1. Напишіть просопографічну довідку про одну із монастирських спільнот (на вибір): Білилівська, Богуславська, Канівська, Корсунська, Красногірська, Лисинська, Маньківська, Уманська, Лебединська, Барська, Головчинська, Сатанівська, Шаргородська, Гранівська, Вінницька, Городищенська, Білостоцька, Загорівська, Зимнянська, Колодяжненська, Корецька, Луцька, Любарська, Мильчанська, Низкиницька, Піддубицька, Полонська, Почаївська, Пугинська, Страклівська, Тригірська, Туминська, Унівська, Четвертинська, Кременецька, Бесідська, Болохівська, Верхратська, Віцинська, Волсвинська, Галицька, Головчинська, Горпинська, Гошівська, Гоцанська, Добрянська, Добромильська, Лаврівська, Спаська, Перемишльська, Домашівська, Жовківська, Завалівська, Загайська, Замостянська, Золочівська, Кам'янець-Подільська, Крехівська, Крилоська, Львівська (Св. Юрія, Св. Онуфрія, Св. Івана Богослова, Успення), Овруцька, Пачиківська, Підгорецька, Пітрицька, Погонянська, Рудницька, Сваричівська, Смолинська, Соколецька, Стоянівська, Тербовлянська, Угорницька, Улашківська, Чортківська, Яворівська, Язеницька та інші.

2. Охарактеризуйте одне із просопографічних джерел до вивчення обраної Вами монастирської спільноти (на вибір): *нормативно-регламентаційні документи* (Конституції ЧСВВ, монастирські устави, правила внутрішнього розпорядку, ухвали єпархіальних соборів, постанови генеральних та провінційних капітул), *актова та майнова документація* (фундаційні грамоти, листи, привілеї, листи про надання, королівські конфірмації, шляхетські заповіти, інвентарні описи, книги прибутків та видатків, протоколи візитацій, судові акти), *наративні джерела* (хроніки), *епістолярна документація* (листування, реляції, звіти, доповіді), *речові пам'ятки* (архітектурні споруди), *зображальні джерела* (ікони, фрески, мініатюри), *музичні пам'ятки* (ірмологіони), *спеціальні джерела* (каталоги, некрологи, книги новіціатів, біографи ченців), *загальні джерела* (історичні довідки, богослужбові стародруки, рукописні конспекти лекцій, каталоги монастирських бібліотек, описи монастирських архівів).

3. Зробіть просопографічний огляд праці (на вибір): М. Коссак, Ю. Никорович, М. Грушевський, Ю. Сіцінський, В. Антонович, А. Петрушевич, І. Шараневич, Ю. Целевич, І. Фраснко, В. Площанський, І. Крип'якевич, М. Голубець, Р. Лукань, Й. Скрутень, Я. Гординський, М. Ваврик, І. Патрило, І. Назарко, А. Пекар, А. Великий, П. Підручний, М. Швед, І. Сковчиляс, А. Гіль, Л. Тимошенко, М. Яременко, П. Шкрабюк, І. Кривошея, О. Дух, А. Павлишин, І. Альмес, Ю. Стецик, Л. Чень, Р. Берест, М. Гачкан, О. Бегей, О. Анісімович-Шевчук, Б. Лоренс, С. Набиванець та інші.

4. Укладіть просопографічний портрет одного із ченців, який проживав в обраній Вами монастирській спільноті (на вибір): Адамович Йов, Ангелович Алімпій, Андрушкевич Адріан, Антонецький Теодозій, Арламовський Габріель, Баранкевич Порфирій, Барицький Варнава, Бачинський Бокулій, Белзецький Йосиф, Беньковський Ігнатій, Березецький Йосиф, Білінський Амвросій, Білінський Вінкентій, Білінський Йосиф, Білінський Мартинян, Божовський Діонісій, Божовський Макарій, Боргилович Йосиф, Бориславський Андронік, Братковський Онуфрій, Бродзянський Кирил, Будзинський Гедеон, Бялогорський Спиридон, Вадинський Созонт, Васильківський Іларій, Величко Бенедикт, Вислоцький Діонісій, Вислоцький Мелетій, Висоцький Йосафат, Височанський Флор, Височанський Юстій, Вишенський Діонісій, Вінковський Манасій (Мойсей), Вітошинський Ігнатій, Волошиновський Граціан, Вольський Варлаам, Волянський Валеріан, Волянський Партеній, Волянський Полікарп, Воронович Леонід, Гарасимович Ієронім, Гарасимович Філемон, Гіжевський Поліхроній, Гнатковський

Теофіл, Гнатович Амвросій, Гозинський Єфрем, Головецький Алімпій, Горалевський Боніфатій, Гординський Христофор, Гордовський Методій, Гошовський Бенедикт, Грабовецький Варсонофій, Грабовецький Манасій (Мойсей), Грибовський Паїсій, Григорович Сильвестр, Гриневецький Мелетій (Модест), Гронзевич Михайло, Гулевич Авраам, Гульський Гedeон, Гурницький Порфирій, Гутковський Амвросій, Гнатковський Герасим, Гушанський Партеній, Дадзицький Сергій та інші.

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота аспіранта з дисципліни полягає в опрацюванні теоретичного матеріалу, підготовці індивідуального завдання, підготовці до співбесіди з лектором, самостійному вивченню питань, які не розглядаються на лекційних і семінарських заняттях, а саме:

1. Дослідження василіанського чернецтва у сучасній церковній історіографії.
2. Внесок василіанського чернецтва у поширення унійних ідей.
3. Постанови Замоїського собору 1720 р. та програма їх реалізації щодо чернецтва.
4. Джерела прибутків та основні напрями видатків монастирських спільнот.
5. Типологізація монастирських епітимій.
6. Проповідницька діяльність василіанського чернецтва.
7. Світське законодавство щодо регламентації діяльності монастирів.
8. Уповноваження протоархимандрита та протоігумена.
9. Неопрофеси як одна із ступенів василіанського чернецтва.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Засвоєння аспірантами теоретичного матеріалу з дисципліни перевіряється поточним контролем на семінарських заняттях, співбесідою з лектором та виконанням індивідуального завдання.

Співбесіда з лектором та захист індивідуальних завдань проводяться в кінці семестру за наперед оголошеним розкладом.

Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях здійснюється у чотирибальній шкалі ("2", "3", "4", "5"). В кінці кожного семестру на основі балів визначається середній бал за формулою: $\frac{A \cdot K}{n \cdot 5}$, де А – сума усіх поточних балів за чотирибальною шкалою,

набраних на семінарських заняттях (включаючи бали "2"), n – кількість цих балів, К – максимальна кількість балів, що відводяться на цей вид роботи. Якщо середній бал за семінарські заняття менше за 2,5, то кількість балів, які отримав студент на підставі балів за семінарські заняття дорівнює нулю. Мінімальна кількість виступів на семінарських заняттях – 3.

Критерії оцінювання індивідуального завдання

40 балів	10 балів	Просопографічна довідка про монастирську спільноту
	10 балів	Характеристика просопографічного джерела
	10 балів	Огляд просопографічної праці
	10 балів	Просопографічний портрет ченця

Розподіл 100 балів між видами робіт:

Співбесіда з лектором	Індивід. завдання	Виступи на семінарах	Сума
30	40	30	100

На співбесіді з лектором аспірант повинен відповісти на три теоретичні питання (максимум по 10 балів кожне)

Залік за талоном №2 і перед комісією проводиться в усній формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Андрухів І. Цариця Карпатського краю / І. Андрухів. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2002. – 160 с.
2. Берест Р., Берест Л. Стародавні Унівські монастирі. Історичний путівник / Р. Берест, Л. Берест. – Львів: Свічадо, 2009. – 32 с.
3. Берест Р. Середньовічні монастирі Галичини: житло і побут / Р. Берест. – Львів: [Б. в.], 2011. – 332 с.
4. Булига О. Свято-Успенська Почаївська Лавра у період входження Волині до складу Речі Посполитої (1569 – 1795) / О. Булига // Історія релігій в Україні. Праці XIV Міжнарод. наук. конференції. – Кн.І. – Львів: Логос, 2004. – С.116 – 125.
5. Булига О. Взаємозв'язки друкарні Почаївського монастиря ЧСВВ з друкарськими центрами України (XVIII – поч. XIX ст.) / О. Булига // Історія релігій в Україні. Праці XV Міжнарод. наук. конференції. – Кн.І. – Львів: Логос, 2005. – С.156 – 161.
6. Ваврик М. (ЧСВВ) По василіянських монастирях / М. Ваврик. –Торонто: В-во отців-василіан,1958.– 286 с.
7. Ваврик М. (ЧСВВ) Нарис розвитку і стану Василіянського Чину XVII – XX ст. Топографічно-статистична розвідка / М. Ваврик // Записки Чину Св. Василя Великого. – Серія II. – Секція I. – Т.10. – Рим: В-во отців-василіан, 1979. – 180 с.
8. Вечерський В. Українські монастирі / В. Вечерський. – К.: Наш час, 2008. – 400 с.
9. Візер С. Монастирі в Україні першої половини XVII ст.: міжконфесійне протистояння / С. Візер // Пам'ять століть. - № 2. – 2004. – С. 70 – 78.
10. Вуйчик В. З історії василіянських монастирів: Святомиколаївський монастир в Струсові / В. Вуйчик // Галицька брама. – Львів: Центр Європи, 1999. - № 1 – 2. – С.20.
11. Вуйчик В. Святоонуфрійський монастир у Львові / В. Вуйчик // Монастир святого Онуфрія у Львові. Сьомі наукові драганівські читання. – Львів: Місіонер, 2007. – С. 21 – 39.
12. Голубець М. Малярі-василіяни на тлі західноукраїнського церковного малярства XVIII ст. / М. Голубець // Записки ЧСВВ. – Т.3. – Вип..3 – 4. – Львів: В-во отців-василіан,1930. – С. 447 – 450.
13. Крив'як Б. Видавничо-просвітницька діяльність василіянського Чину в Україні / Б. Крив'як // Київська Церква. – 1999. - № 4.– С. 34.
14. Лесик О. Замки та монастирі України / О. Лесик. – Львів: Світ, 1993. – 176 с.
15. Монастир Різдва Христового у Жовкві. – Жовква: Місіонер,1993. – 15 с.
16. Стецик Ю. Монастирі Дрогобиччини (XIV – початок XIX ст.). – Дрогобич: Коло, 2000. – 75 с.
17. Стецик Ю. Василіанські монастирі Перемишльської єпархії (кінець XVII – XVIII ст.): монографія. – Жовква: Місіонер, 2015. – 388 с.
18. Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.): словник біограм. – Жовква: Місіонер, 2015. – 312 с.
19. Стецик Ю. Візитації василіанських монастирів Перемишльської єпархії 1747 – 1767 років. – Жовква: Місіонер, 2016. – 232 с.
20. Стецик Ю. Чернецтво Святопокровської провінції ЧСВВ (1739 – 1783 рр.): просопографічне дослідження. – Дрогобич: РВВ ДДПУ, 2018. – 472 с.
21. Швед М. Спаський та Лаврівський монастирі – осередки духовності й культури в Галичині / М. Швед. – Львів.: Місіонер, 2007. – 108 с.

22. Шкраб'юк П. Крехів: дороги земні і небесні / П. Шкраб'юк. – Львів.: Місіонер, 2002. – 413 с.
23. Шкраб'юк П. Монаший чин отців Василіан у національному житті України / П. Шкраб'юк. – Львів: Місіонер, 2005. – 439 с.
24. Федюк П. Святий Василій Великий і християнське аскетичне життя / П. Федюк // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т.39. – Рим-Торонто: В-во отців-василіан, 1978. – 230 с.
25. Lorens B. Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743 – 1780 / B. Lorens. – Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014. – 560 s.
26. Pidłypczak-Majerowicz M. Bazylianie w Koronie i na Litwie. Szkoły i książki w działalności zakonu / M. Pidłypczak-Majerowicz. – Warszawa – Wrocław, 1986. – 273 s.
27. Pidłypczak-Majerowicz M. Biblioteki i bibliotekarstwo zakonne na wschodnich ziemiach Rzeczypospolitej w XVII – XVIII wieku / M. Pidłypczak-Majerowicz. – Wrocław, 1996. – 195 s.

Допоміжна

28. Ваврик М. (ЧСВВ) Лаврівська хроніка (1771 – 1882 pp.) / М. Ваврик // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. II (VIII). – Рим: В-во отців-василіан, 1954. – С. 65 – 94, 410 – 418.
29. Ваврик М. (ЧСВВ) З Лаврівського дипломатаря / М. Ваврик // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. III (IX). – Рим: В-во отців-василіан, 1958. – С. 404 – 428.
30. Гуцаленко Т. Хроніки василіанських монастирів як джерело вивчення історії Західної України / Гуцаленко Т. // Записки Львівської Наукової Бібліотеки ім. В. Стефаника. – К.: Наукова думка, 1992. – Вип. 1. – С. 4 – 16.
31. Гуцаленко Т. Два інвентарі Святоспаського монастиря / Т. Гуцаленко // Альманах Старосамбірщина III. – Львів: Місіонер, 2004. – С. 320 – 357.
32. Каталоги Святопокровської провінції ЧСВВ (1754, 1772, 1776 pp.) // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. XL. – Рим: В-во отців-василіан, 1979. – С. 102 – 124, 126-142, 154-176.
33. Крип'якевич І. Середньовічні монастирі в Галичині. Спроба каталогу. (передрук праці 1930 р.) / І. Крип'якевич // Лавра. – 1999. – № 5. – С. 45 – 64.
34. Павлишин А. Книги духовного суду як джерело вивчення історії монастирів Львівської єпархії в часи владцтва Йосифа Шумлянського (1668 – 1708) / А. Павлишин // Rocznik europejskiego kolegium Polskich i Ukraińskich uniwersytetow. – № 11. – Lublin, 2004. – S. 103 – 108.
35. Патрило І. (ЧСВВ) Джерела і бібліографія історії української церкви / І. Патрило // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція I. – Т. XXXIII, XLVI, XLIX. – Рим: В-во отців-василіан, 1975, 1988, 1995. – Т. I – III.
36. Правила для монахів святого отця нашого Василя Великого / Пер. схимонах ЧСВВ Митрополит Андрей. – Жовква: В-во отців-василіан, 1911. – 64 с.
37. Пуряєва Н. Словник церковно-обрядової термінології / Н. Пуряєва. – Львів: Свічадо, 2001. – 160 с.
38. Рутський В. Правила для монахів Ч. св. Василя В. / Пер. А. Шептицький // Записки ЧСВВ. – Жовква: В-во отців-василіан, 1924. – Т. 1. – С. 56 – 76.
39. Стечик Ю. Із життя чернецтва у монастирях Дрогобищини (кінець XVIII ст.) / Ю. Стечик // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Вип. IV. – Дрогобич: Вимір, 2000. – С. 128 – 134.
40. Стечик Ю. Візитаційні описи василіанських монастирів Дрогобицького краю (1763 – 1764 pp.) / Ю. Стечик // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Вип. VI. – Дрогобич: Вимір, 2002. – С. 512 – 520.

41. Стецик Ю. Монастирські архіви Перемишльщини як джерело історичного краєзнавства / Ю. Стецик // Студії з архівної справи та документознавства в Україні. – Т.10. – Київ: [Б. в.], 2003. – С.17 – 19.
42. Стецик Ю. Василіанські монастирі в унійних процесах Перемишльської єпархії (кінець XVII ст.) / Ю. Стецик // Історія релігій в Україні. Науковий щорічник. – Львів: Логос, 2007. – Кн. II. – С.837 – 844.
43. Стецик Ю. Культурно-освітня діяльність василіанських монастирів на теренах Перемишльської єпархії (XVII – XVIII ст.) / Ю. Стецик // Fasciculi Musei Regionalis Brzozoviensis. – Brzozów: Wydawnictwo muzeum regionalnego im. Adama Fastnachta w Brzozowie, 2007. – Nr 2. – S. 77 – 85.
44. Стецик Ю. Духовна формація василіанського чернецтва Перемишльської єпархії (XVII – XVIII ст.) / Ю. Стецик // Дрогобицький краєзнавчий збірник / ДДПУ імені Івана Франка. – Дрогобич: Коло, 2006. – Вип. XI – XII. – С. 252 – 262.
45. Стецик Ю. Фінансово-кредитні відносини у монастирському господарстві Перемишльської єпархії (XVII – XVIII ст.) / Ю. Стецик // Історична панорама: Збірник наукових статей ЧНУ. Спеціальність „Історія”. – Чернівці: Видавництво Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича „Рута”, 2008. – С.57 – 65.
46. Стецик Ю. Василіанські монастирі Перемишльської єпархії: інститути управління (кінець XVII – XVIII ст.) / Ю. Стецик // Український історичний збірник (2008). – Вип. 11. – К.: Інститут історії України НАН України, 2008. – С. 59 – 65.
47. Стецик Ю. Промисли та ремесла монастирських фільварків Перемишльської єпархії (XVII – XVIII ст.) / Ю. Стецик // Збірник наукових праць. Серія „Історія та географія” / Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди. – Харків: Майдан, 2008. – Вип. 32. – С. 188 – 196.
48. Стецик Ю. Душпастирська праця василіанського чернецтва Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) / Ю. Стецик // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – Луцьк, В-во: Волинського національного університету імені Лесі Українки, 2011. – Серія: Історичні науки. – № 23 (220). – С.25 – 30.
49. Стецик Ю. Монастирські фільварки Перемишльської єпархії (XVIII ст.) / Ю. Стецик // Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Дрогобич: Посвіт, 2012. – Вип. 3. – С. 63 – 72.
50. Стецик Ю. Реформування василіанських монастирів Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.) / Ю. Стецик // Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Дрогобич: Посвіт, 2013. – Вип. 7. – С. 70 – 78.
51. Хіхляч Б. Історія василіанських монастирів на Брацлавщині (XVIII – I третина XIX ст.) / Б. Хіхляч // Архів української церкви. Серія I. Дослідження. Випуск I. Історія унії на Київщині 1596 – 1839 років. – Львів: «Свічадо», 2011. – С. 251 – 270.
52. Чень Л. Типи розпланування василіанських монастирів на теренах України / Л. Чень // Вісник Державного університету „Львівська політехніка”. – Архітектура № 632 – Львів: в-во Державного університету „Львівська політехніка”, 2008 – С. 85 – 91.
53. Daniluk Mirosław SCJ, Klauza Karol. Podręczna encyklopedia instytutów życia konsekrowanego / M. Daniluk, K. Klauza. – Lublin: [Б. в.], 1994. – 298 s.

Інформаційні ресурси

<http://www.christusimperat.org/uk/node/32353> християнський портал
www.ugcc.org.ua сайт УГКЦ

www.osbm.in.ua сайт ЧСВВ в Україні
www.studyty.org.ua сайт студитів в Україні
www.cssr.lviv.ua сайт редемптористів в Україні
www.ucu.edu.ua сайт Українського Католицького Університету
www.lds.lviv.ua сайт Львівської духовної семінарії
www.ichistory.org сайт історії
www.svichado.com сайт видавництва «Свічадо»
<http://press.ucu.edu.ua/> сайт видавництва УКУ
www.osbm.kiev.ua сайт василіанського монастиря в Києві
www.osbm-krystynopil.in.ua сайт василіанського монастиря в Кристинополі
www.katedra.org.ua сайт церковної катедри
www.canonic.org.ua сайт канонічної комісії
www.kyrios.org.ua християнський портал «Киріос»
www.ukrainians-world.org.ua/ сайт світового українства